

Disputatio medica inauguralis de dysenteria

<https://hdl.handle.net/1874/343309>

51.
DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE

DYSENTERIA,

QUAM
PRÆSIDE DEO TER. OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JOANNIS GEORGII GRAEVII,

Politices, Eloquentiae & Historiarum Professo-
ris Ordinarii,

NEC NON

Amplissimi Senatus Academici Consensu, Nobilissimaeque

Facultatis MEDICÆ Decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

Publico examini subijcit

PETRUS MINNEMA, SNECA-FRISIUS.

Ad diem 17. Februarii horâ locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM;

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae

Typographi, cl^o l^oc xci.

*Prudentissimo Vigilantissi-
moque VIRO,*

D. L A M B E R T O
M I N N E M A,
Pharmacopœo apud Sneca-
nos fidelissimo, fratri dilectis-
simo,

N E C N O N

F A U T O R I B U S
E T
A M I C I S S U I S,

Hasce Theses Inaugurales

Offert

P E T R U S M I N N E M A

AUCTOR.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
DYSENTERIA.

THESIS. I.

Quandoquidem variæ species alvi fluxus dantur, placuit mihi tantum de unica ejus specie breviter proponere (scilicet de Dysenteria) nec non de signis & causis, tandemque ipsam curationem adjungemus.

I I.

Dysenteria est cruenta spermaticque ranarum simillima alvi dejectio, cum ventris dolore ac torminibus, hisce plerumque adsunt febris, & ejus affectæ, uti vigiliæ, sitis, nausea, syncope, aliaque gravissima symptomata, à diversis causis, è quibus hic affectus originem ducere potest, orta.

I I I.

Primo proponimus breviter causas externas, & postea internas.

A 2

Inter

Inter causas externas, culpamus aërem contagiosum, id est, peregrinis particulis scatentem, qui in pulmones inspiratus, & cum sanguine ad cor delatus, deinde per totum corpus dispersus, totam massam sanguinis infectat.

Secundo alimenta acida, salsa, austera, immatura, corrupta & alia, quæ putredini valde obnoxia sunt, sicuti in magnis navigationibus videre licet, quando socii navales carnem salitam & corruptam nimis commederunt.

Tertio medicamenta venenata assumta, sicut arsenicum, mercurius sublimatus, aliaque corrosiva, sua acredine intestina erodere valentia.

I V.

Quidni hæc omnia antedicta ad ventriculum delata, & ibi in Chylum crudum, acidum, falsum, crassum, viscosum, quasi semi suffocatum conversa, nostro affectui generando ansam præbere possunt.

V.

Jam ille chylus separatus & ad sanguinem devectus, cum eoque permixtus, totam massam sanguinis perturbat, quidni ex tali sanguine generari possunt multa gravissima symptomata, inter quæ affectus noster non minimum obtinet locum, sicuti antea allegavimus, imo vero plura quam illic enumeravimus.

V I.

Jam sanguis sua mala mixtione ad intestina delatus, & suis particulis crassis à reliquis secretus, ac in angustissimis arteriis obstructionem efficiens, erodit suis particulis acerbis oscula arteriarum prædictarum, quæ in magna copia se ostendunt in intestinis, ut materia cruenta in magna copia excernatur: & denique culpamus succum pancreaticum, nec non bilem, & fermentum
intesti-

intestinatorum, quæ omnia simul mixta per acres & salinas particulas oscula arteriarum erodunt, sic ut in magna copia materia cruenta excernatur.

V I I.

Hæc materia, quæ spermati ranarum instar excernitur, est illud mucosum quod naturaliter intestinis adhæret: aliquando etiam membranulæ per acridinem succorum nostrorum eroduntur, & cum dejectionibus per intestina cum magno dolore excernuntur.

V I I I.

Dolor ac tormina ventris in hoc affectu ab eo dependent, quod sanguis male mixtus simul etiam acidus est, cui adjungimus succum pancreaticum nimis acidum, nec non bilem solito acriorem, hæc omnia simul mixta erodunt atque pungunt intestina, hinc dolores ac convulsiones producuntur.

I X.

Ex prædicto sanguine non solum hic affectus, sed etiam eodem tempore alii, ut ex sequentibus videre licet, produci possunt, præsertim si à febre originem ducat.

X.

Nam si aspicimus caput, non vigiliæ inde producuntur, quando sanguis viscosus, salinus, acidus, & simul male mixtus suis particulis acidis, salis, scindens & pungens membranas cerebri, & hinc maximi dolores, adde irregularem impetum spirituum, & inde vigiliæ producuntur?

X I.

Sitis oritur, quod sanguis viscosus, crassus, simul ac malè mixtus sua viscositate & mala mixtione illud quod naturaliter per vasa salivalia secernitur desit, vel ob defectum humidi in sanguine, quia multi humores per intestina excernuntur.

X I I.

Syncope producitur, quia sanguis sua acredine vellicat nervos & fibras cordis, & ideo cor se constringit, hacquè de causa circulatio sanguinis impeditur; vel quia sanguis nimis viscosus, ut ex tali sanguine spiritus animales in minori quantitate secernuntur, & etiam per excretionem sanguinis magnæ copix spirituum per intestina excernuntur.

X I I I.

Nausea oritur à fermento acri per malam mixtionem sanguinis in ventriculo producto, suaque acredine vellicante nervos & fibras ventriculi: aliquando vero hac de causa major vellicatio producitur, deinde vomitus oritur.

X I V.

In quibusdam ægris intestina tenuia afficiuntur, aliis vero crassa, aliis utraque: sed si tenuia afficiuntur dolor acutissimus est, quia tenuia magis membranosa sunt, indequè graviora symptomata metuenda.

Si vero crassa afficiuntur minor dolor animadvertitur, quia intestina crassa magis carnosae sunt.

X V.

Dicimus quoque Dysenteriam valde esse periculosam ob maximam

maximam quantitatem sanguinis excreti, & horrendas convulsiones atque magnos dolores.

Si vero epidemica est, tanto periculofior, quia semper nova materia corrupta inspiratur.

Senes & pueri ex hoc morbo sæpius percunt, quam in media ætate constituti (Hipp. 2. prog.) pueri quidem, quia cito dissolvuntur ob mollitiem.

Senes vero, quia viribus sunt exhausti, &c.

X V I.

Curatio celeriter erit instituenda ob metum, quia ægri aliquandò cito de medio tolluntur: hac de causa aliqua medicamenta tam simplicia quam composita propono, quæ sanguinem acidum, fæsum, atque succum pancreaticum & bilem nec non fermentum intestinorum acra nimis infringunt, & febrim aliaque symptomata mitigant; verbi gratia.

Radices falsæ parillæ, chinæ, contrajervæ, rabarbar, althææ, cortex cinnamom. chariophilli, nux muschata & oleum ejusdem. Herbæ, scordium, absynthium, rutha, mentha, majorana, salvia, carduus benedictus, cochlearia, becabunga.

Gummi arabicum, tragacanthum, ammoniacum, myrrha, terebinthina, nec non omnia balsamica.

Sanguis draconis, oculi cancrorum, crocus, cornu cervi, bolus armenius, terra figgillata, corallum rubrum, lapis hematites, omnia chalybiata, castoreum, caphura, sal absynthii, aliaque salia alcalia, lapis prunellæ, elix: vitæ, spiritus salis ammoniaci, tinctura castorii, diascordium fracaatorii, laudanum opiatum, & multa alia innumera præstantissima medicamenta.

X V I I.

Ex his aliqua eligere possumus, & pro varietate causarum & naturæ ægrorum formulas præscribere; in primis sequens mixtura ægris datur.

R. aq.

8 DISPUTATIO MEDICA

℞. *Aq. mentha*
Card. bened. an. ℥ij.
Cinnamomi. ℥j.
Elix. vite. ℥iij.
Corrall. rubr.
Salis prunell. an. ℥℞.
Absynthii. ℥j.
Camphora gr. viij.
Laud. opiat. gr. j℞.
 Fiat mixtura per horam unam vel alteram cochleatim detur.

XVIII.

Clyster leniens & abstergens & mitigans dolores in tali formula injiciatur.

℞. *Rad. albae. ℥j.*
Herb. albae.
malve. an. Mj.
Flor. Chamomill.
melilot. an. p̄j.
 Coquantur ex lacte dulci ad. ℥viiij. in colatura dissolve
Thuris subtilis. trit. ℥j.
Vitell ovor. no. ij.
Terebinth. venet. ℥vj.
 Fiat Clyster saepius repetendus.

XIX.

Si dolor ventris valde urgeat, tale cataplasma abdomini applicetur.

℞. *Rad. albae. ℥j.*
Herb. mentha
Salvia
Rutba
Absynthii
Scordii

Scordii an. Mj.
Flor. sambuci pj.
Farine lini ℥j.
 Hæc omnia simul coquantur in aquæ puræ q. s. ad consistentiam cataplasmatiss, postea admisceantur pulveres sequentes,

Pulv. chariophill.
Nucis moschat. an. ℥ij.
Capbura in sp. vino dissolut. ℥ij.
 Fiat cataplasma, cum linteo calidè adhibendum.

X X.

Morbus si sit inveteratus, ut eo tutius sanetur, sequens decoctum præscribatur.

R. Rad. salsa parilla
Chine an. ℥ij.
Comrajeru. ℥ss.
Herb. scord.
Ruthe an. Mj.
Cochlear.
Becabungæ an. Mij.
Sem. cydonior.
Psyllii. an. ℥ij.

Infunde per noctem in s. q. aquæ & postea fiat decoctio. coletur ad lib. quatuor, & in colatura dissolve,

Salis prunell ℥ss.
Ocul. cancr. ℥ij.
 Fiat decoctum, de quo sumat æger bis vel ter de die ℥iij

X X I.

Ante omnia nobis restat bona diætâ, atque omnia quæ extra rationem sunt vitentur, & præcipue alimenta crassa, falsa, corrupta & multa alia: sed lac, ova, caro ovilla, vitulina & juscula

XVII.

Idem iudicium esto de reliquis rebus non naturalibus, ut sunt motus & quies, excreta & retenta. Sic sæpius contingit sputum cruentum à motu nimio vel totius corporis, vel thoracis solum, à risu nimio; quale annotavit *Zac. Lusit. lib. 7. histor. pr. c. 6.* ab altiore respiratione, clamore, tussi fortiori, loquela multa & gravi, uti observavit *Schulz. in Eph. Germ. ann. 14. obs. 73. &c.*

XVIII.

Deniquè animi pathemata obstetricantur huic malo. Sic ira, furor brevis secundum poëtam, perturbat Spiritus, ac inducit non parvam sanguinis turgescientiam. Mœror, tristitia, pulmonibus maximo pere adversa, ansam dant, dum imminuendo motum acidum acré augent, quod virtute sua constrictoria constringit fibras, & sic vasculorum ruptionem infert.

XIX.

Ex præter naturalium classe culpanda venit suppressio fluxus menstrui, hæmorrhagiæ narium, teste *B. Rolsinc. in Consil. Med. hæmorrhoidum*, quoniam sanguis hic non, uti deberet, per viam ordinariam excernitur, verum ad superiora regurgitat, atquè sic ob dyscrasiam & acrimoniam sputum sanguinis inducit. Ita & suum symbolum conferunt catarrhi falsi, casus ab alto, vulnera, ac plura alia.

XX.

Producta nunc hujus symptomatis sunt 1. Tussis, quoniam vix aliter accidere licet, quin sanguis extravasatus irriter internam asperæ arteriæ membranam; quamquam *Rhod. Cent. 2. Obs. 32. & D. Wed.* Præceptor meus æternum colendus in *Eph. Germ. ann. 2.* annotavit graves hæmoptyses sine ulla tussi, tamen hoc evenit ob sanguinis ad *Spinos* & *Spinos* confertim & cum impetu profluvium. 2. Respiratio difficilis, siquidem vesiculosa pulmonum substantia loco aëris sanguine repleta, impeditur iusta ac debita vesicularum dilatatio: cum ordinariò vesiculæ illæ deberent patulæ esse, ut conciderè ac dilatari possent.

XXI.

Enarratis sic causis internis externisque seu procatarteticis, necessarium erit, ut diagnosin tradam, ex quibus nimirum signis dignosci liceat hoc symptoma. Quamquam autem perlonga signorum præcipuè imminentis & præsentis sputi cruenti enarratione minimè indigeat, cum

cum hæc omnia per se jam pateant, veruntamen quædam ratione sub-
 jecti & causarum adducere mihi perplacet. Ratione ergò subjecti seu
 partis affectæ attendendum est, an sputum cruentum sit essentielle, an
 vero sympathicum? & oriatur ab evacuatione quadam sanguinis or-
 dinaria intermissa? An ex faucibus? An ex utroque pulmone pro-
 fluat? Si uterque pulmo fomitem alat, eliminatur purpura vitalis ut
 plurimum spumosa ac florida æquali ductu per pectus, & tensio gravi-
 tasuè æqualis sentitur. Si fauces ansam suppeditant, conspicitur san-
 guis ruber, paucus, excretus sine ulla tussi, aut saltim non adeo vi-
 hementi. Si ex vitio evacuationis intermissæ contingit, signa ipsius
 sunt inspicienda, & insimul observandus dolor hypochondrio-
 rum.

Ratione causarum inquirendum est, an gravitas ac vasorum reple-
 tio adsit, & sanguis sine dolore, cum *in prælia* ercernatur? quod
 certum indicium præbet, factam esse hæmoptysin per anastomosis.
 Ulterius considerandum est, an cum dolore quodam ex copia san-
 guinis acrioris, vel vulneribus, ulceribus &c. contingat? tunc rhexin
 vasorum indicat. Denique attendendum est, an emergat ex catarrho
 quodam, quod cognoscitur ex sanguine malè colorato.

X X I I.

Signa prognostica quod attinet, fatendum est, quod perse & in-
 genere lethalis nequaquam dici possit, verum admodum difficilis cu-
 ratu sit hæc affectio. Nam pulmones, ut subjectum hujus sym-
 ptomatis, siquæ pars ulla, facillimè corrumpuntur, ac purulenti red-
 duntur: hinc optimè Couis pronuntiavit *à puræ & Fibres phisicæ*.
 Reperitur autem curatu difficillimum sputum sanguinis ob motum
 pulmonum continuum, tenerrimamque vasorum conformationem,
 quæ non promptè consolidari possunt. Attamen curati fuerunt quam-
 plurimi, qui tussiendo sanguinem rejecerunt, uti id testatur *Galen.*
l. v. meth. med. Periculosum est, si corpori morbo aliquo *v. gr.*
scorbuto, calculo &c. affecto contingit. Periculosum est, si obesitas
 obveniat, teste *Lang. in Epist. xi. l. i.* quoniam facilè suffocentur ob
 sanguineum in cellulis pulmonum derepentè ac confertim defluentem.
 Periculosus est, si ex rhexi & diabrosi oritur, affirmante *Cels. l. iv.*
de Medicin.

Ratione longitudinis & brevitatis notandum est, quod diu durare
 possit: sicuti exempla apud *Rhod. in obs. Barthol. in Act. Hassn.* aliosque
observata

juscula earum, omnia aromata, aliaque multa quæ bonum chylum producant sunt laudanda, potus sit cerevisia bene sacata cui parum nucis moschatae infundatur, motus corporis sint mediocres, animi pathemata, ut sunt ira & mæstitia &c, vitentur.

COROLLARIA.

I.

*Plurimi morbi à mala constitutione sanguinis
producantur.*

II.

Lac non defertur è ductibus lactiferis ad mammas, sed è sanguine secernitur.

III.

*Mulieres pluribus obstructionibus obnoxie sunt,
quam viri.*

Morbilli

I V.

Morbilli & variolæ periculosiores sunt in adultis ac senibus, quam in pueris.

V.

In pueris convulsiones minus periculose sunt, quam in adultis.

F I N I S.

B 2

In

In Doctissimum Juvenem

P E T R U M
M I N N E M A,

Medicinæ summum gradum adipiscentem.

Ergo, nova est iterum Frisio plectenda Co-
rona,
Quæ cingat vestrum, Minnema docte
caput:

Ante quidem frisus generosa occumbere morti,
Qui decus esse putant, digna Corona fuit.
Sed tibi nunc merito Laurum concedit Apollo,
Inque suum nunc suscepit ille Chorum.
Te quem nunquam vigilare traducere noctes,
Pœnituit studiis vigilando tuis.
Mores licet atra modos invenit mille necandi,
Tu contra mortem, scis quoque mille modos.
Ægris restituit multis tua cura salutem,
Qui se jam morbo succubuisse putant.
Si quo cepisti, pede vadas semper eodem,
Definet haud umquam crescere fama tui.
Spergeturque brevi totum tua fama per orbem,
Si faveat ceptis precor ipse Deus.

J. V.